

Motion till riksdagen 2010/11:U257

av Åsa Romson m.fl. (MP)

Skärpt ansvar för brott mot mänskliga rättigheter i företags verksamhet utomlands

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att internationella regler för företags ansvar görs rättsligt bindande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett tydligare regelverk för svenska företags ansvar för mänskliga rättigheter i den verksamhet som bedrivs utomlands.

Motivering

I en allt mer globaliserad värld ges företagen allt mer makt. Inte alltid används den makten på ett för befolkningen positivt sätt och ibland kränker företagens verksamhet de mänskliga rättigheterna, förstör miljön och/eller bidrar till ökad fattigdom. Det är envars ansvar att respektera mänskliga rättigheter och uppträda med hänsyn till jordens naturliga ekosystem. Som stat är Sverige skyldig att göra det som står i dess makt för att mänskliga rättigheter ska respekteras även av företag som står under svensk jurisdiktion. Detta inbegriper att se över regelverk och rutiner för att säkerställa att svenska företag inte begår sådana brott utomlands.

Miljöpartiet har de senaste åren lämnat in motioner om svenska och europeiska bolags agerande i andra länder (bl.a. 2009/10:U255 och 2008/09:U315). I dessa har vi tagit upp många fall där vi menar att både svenska och europeiska bolag brister samt vikten av att verka för att företag tar ökade sociala och miljömässiga hänsyn vid sin verksamhet utomlands. Vi

Fel! Okänt namn på

upprepar inte dessa motioner utan nöjer oss med att konstatera att de i princip fortfarande är aktuella.

I motionerna begärde vi att regeringen skulle verka för att det ska ställas sociala och miljömässiga krav på både svenska och europeiska bolags verksamheter i andra länder. De svar vi fick på motionerna var utförliga men inte tillfredsställande. Utskottsmajoriteten anser att det frivilliga instrumentet Corporate Social Responsibility kommer att lösa problemet. Vi menar att det inte räcker med frivilliga åtaganden från företagen. Det behövs bindande regler och vi upprepar därför dessa förslag även i år.

Det behövs bindande regler för att svenska företag inte ska kunna bryta mot mänskliga rättigheter utomlands utan andra påföljder än dåligt rykte och risk för konsumentbojkotter. Många frivilligorganisationer har haft detta som krav i flera år, däribland Amnesty International och Friends of the Earth International. Det finns redan ett FN-ramverk för företag och mänskliga rättigheter som fokuserar på staternas skyldighet att skydda mänskliga rättigheter, företagets ansvar för att respektera och ”do no harm”-principen i samband med ekonomiska förbindelser samt vikten av att garantera upprättelse och kompensation till offren. Detta ramverk måste stärkas för att på ett effektivt sätt säkerställa att företag i sin verksamhet utomlands inte låter vinstintresset gå före respekten för mänskliga rättigheter. Det bör regeringen verka för.

OECD:s riktlinjer för multilaterala företag är det mest omfattande regelverket på multilateral nivå om företags grundläggande sociala och miljömässiga ansvar och det gäller oavsett om verksamheten bedrivs i OECD-land eller inte. Sedan ett antal år finns nationella kontaktpunkter dit enskilda och organisationer som anser att företag bryter mot riktlinjerna kan vända sig för att få en översyn av situationen. Detta är ett steg mot att möjliggöra en typ av utkrävande av ansvar från företagen men hittills fungerar systemet dåligt. Genom att i samråd med engagerade frivilligorganisationer och ansvarstagande företag se över processen kring hur anmälningar till den svenska kontaktpunkten för OECD-riktlinjerna behandlas borde betydande förbättringar kunna göras. Till exempel skulle behandlingen av anmälningar kunna ges en mer formell behandling och resultera i en motiverad bedömning kring de brott mot riktlinjerna som är aktuella och alltså resultera i att det ges en tolkning från regeringen kring innehållet i riktlinjerna. Erfarenheter från andra OECD-länder bör också tas in.

En förstärkning av processen kring den nationella kontaktpunkten för OECD:s riktlinjer är bara ett exempel på hur det svenska systemet för att utkräva ansvar för företag vid brott mot grundläggande principer och mänskliga rättigheter kan reformeras. En översyn av skadeståndsrättsliga instrument och hjälp till offer i utlandet för att driva rättsliga processer i Sverige mot svenska företag är andra vägar. Sverige behöver bli bättre på att säkerställa att ansvar utkrävs när svenska företag är inblandade i brott mot mänskliga rättigheter i verksamhet i utlandet. Effektivare mekanismer för rättsligt eller liknande ansvarsutkrävande måste därför till. Det bör regeringen verka för.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 26 oktober 2010

Åsa Romson (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Annika Lillemets (MP)